

PILIEČIŲ DALYVAVIMO PLATFORMA

ENERGIJOS

VARTOJIMO

EFEKTYVUMA

S

Galutinė konsultacijų ataskaita – 2024 m. birželio mėn.

Analizę atliko ir ataskaitą parengė įmonė „Make.org.“

Platformą įdiegė ir jos veiklą moderavo įmonė „Open Source Politics“.

TURINYS

Santrauka.....	4 puslapis
1.Įžanga.....	5 puslapis
2.Metodika.....	6 puslapis
3. Apžvalga.....	7 puslapis
4. Išsami analizė.....	9 puslapis
Informuotumas.....	9 puslapis
Energinė pastatų renovacija.....	11 puslapis
Eismas ir tausojamasis judumas.....	15 puslapis
Atsinaujinančiųjų išteklių energija.....	17 puslapis
Parama ir subsidijos.....	19 puslapis
Gaminti ir kaupti žaliąją energiją.....	20 puslapis
Solidarumas.....	21 puslapis
Šildymas.....	22 puslapis
Apšvietimas.....	23 puslapis
Žaliosios ir aplinką tausojančios erdvės.....	24 puslapis
5. Išvados.....	26 puslapis

SANTRAUKA

Siekdama, kad piliečiai aktyviau dalyvautų sprendžiant Europos klausimus, Europos Komisija sukūrė naują diskusijų Piliečių dalyvavimo platformoje temą, skirtą energijos vartojimo efektyvumui. Šioje platformoje, prieinamoje visomis ES oficialiosiomis kalbomis, nuo 2024 m. vasario 15 d. iki 2024 m. gegužės 31 d. vyko internetinės diskusijos ir tuo pat metu buvo sušauktas papildomas piliečių forumas.

Šioje ataskaitoje pateikiamos pagrindinės internetinių diskusijų išvados, suskirstytos pagal 10 aspektų ir 25 temas. Vienas iš šių diskusijų rezultatų – suvokimas, kaip svarbu didinti informuotumą, paprastinti energinės pastatų renovacijos procedūras, skatinti darnųjį transportą ir didinti paramą atsinaujinančiųjų išteklių energijai. Piliečiai pabrėžė, kad norint didinti energijos vartojimo efektyvumą, reikia imtis kolektyvinių veiksmų, įgyvendinti švietimo iniciatyvas ir supaprastinti biurokratinius procesus.

1. ĮŽANGA

Kad piliečiai galėtų aktyviau dalyvauti Europos lygmeniu, Europos Komisija suteikė galimybę ES piliečiams naudotis naujais dalyvavimo būdais. Norint aptarti **energijos vartojimo efektyvumo temą**, buvo pasinaudota Piliečių dalyvavimo platforma, kad būtų galima surengti atitinkamas diskusijas internetu. Diskusijos vyko visomis ES oficialiosiomis kalbomis ir truko nuo 2024 m. vasario 15 d. iki 2024 m. gegužės 31 d. Kartu su internetinėmis diskusijomis buvo surengtas **piliečių forumas**, kuriame taip pat buvo svarstomi energijos vartojimo efektyvumo klausimai. Internetinių diskusijų rezultatai buvo pristatyti forumui per antrąją ir (galutinę) trečiąją sesijas, taip susiejus internetinio ir neinternetinio dalyvavimo metodus.

Kaip nurodyta toliau, konsultacijų platformoje, skirtoje piliečių diskusijoms energijos vartojimo efektyvumo klausimais, pateikti **273 piliečių atsiliepimai**, papildyti **140 pastabų** ir **230 pritarimų**. Dėl šios skaitmeninės dalyvavimo erdvės **beveik 300 piliečių** galėjo prisidėti prie bendro proceso ir taip tiesiogiai pagerinti Europos sprendimų priėmimo procesą.

Šioje ataskaitoje pateikiama galutinė visų atsiliepimų, surinktų ir nagrinėtų pagal **aspektus**, analizė pagal, sprendžiant iš atsiliepimų, dažniausiai pasikartojančias **piliečių temas**.

Apskritai per šias konsultacijas paaiškėjo, kad daugiausia diskutuota apie **penkis pagrindinius aspektus**, dėl kurių gauta po maždaug tiek pat atsiliepimų: 1) (piliečių ir institucijų) informuotumo didinimą, 2) energinę pastatų renovaciją, 3) darnųjį ir naujų formų judumą, 4) atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir 5) paramą ir subsidijas kaip priemonę siekti atsakingesnio vartojimo.

Šioje ataskaitoje pirmiausia išdėstyta analizės metodika, o po to pateikta platformoje vykusios veiklos apžvalga. Ši apžvalga suskirstyta į dvi dalis: vienoje nurodomi su dalyvavimu susiję skaičiai, o kitoje bendrai išdėstomas turinys. Toliau ataskaitoje pateikiama išsami kiekvieno aspekto analizė, aptariant kiekvieną piliečių temą, čia taip pat rasite atitinkamai temai tinkančių ištraukų iš atsiliepimų, pateiktų per Piliečių dalyvavimo platformoje vykusias diskusijas. Apibendrinant, paskutiniame skyriuje pateikiama turinio santrauka ir trumpa diskusija.

2. METODIKA

Norint apibūdinti Piliečių dalyvavimo platformoje vykusią diskusiją apie energijos vartojimo efektyvumą turinį, taikyta trijų etapų metodika. Ja užtikrinamas tikslus piliečių atsiliepimų įvairiomis temomis tyrimas. Be to, pateiktas idėjas galima klasterizuoti ir grupuoti, kad būtų galima nustatyti pagrindines diskusijų kryptis. Taip užtikrinama tinkama pusiausvyra tarp panašių atsiliepimų grupavimo ir didelio išsamumo užtikrinimo.

1 ETAPAS. KIEKYBINĖ atsiliepimų ir pastabų ANALIZĖ: buvo nustatyti pagrindiniai diskusijų aspektai. Šiuo tikslu analizės grupė taikė tema grindžiamą metodą, t. y. kiekvieną atsiliepimą pažymėjo nuorodomis į atitinkamas temas. Taip suteikta galimybė surūšiuoti piliečių pasiūlytas idėjas pagal svarbą.

2 ETAPAS. ATSILIEPIMŲ ANALIZĖ pagal aspektus: rankiniu būdu atlikta kokybinė analizė. Atsiliepimai buvo sugrupuoti pagal temas ir taip buvo suformuluotos vadinamosios piliečių temos, nustatytos pagal jų aptarimo dažnumą diskusijose apie konkretų aspektą.

3 ETAPAS. Atsižvelgiama į PASTABAS IR PRITARIMUS: buvo atlikta kiekvieno atsiliepimo ir kiekvienos pastabos (kai jie buvo laikomi tinkamais) analizė ir atkreiptas dėmesys į kai kuriuos atsiliepimus, kurie yra svarbūs temai apibūdinti.

ŽODYNĖLIS

- **Atsiliepimas** – vienas elementas, kuriuo dalyvis dalijasi platformoje.
- **Pastabos** – dalyvių rašytinė reakcija į pradinį atsiliepimą. Pastabomis pradedama diskusija pradine tema ir dalyviams suteikiama galimybė tarpusavyje bendrauti.
- **Pritarimai** – dalyvių, norinčių pritarti konkrečiam atsiliepimui, balsai. Kai kuriems atsiliepimams nepritariama.
- **Aspektai** – antraštė, kuria sujungiamos daugelyje atsiliepimų išdėstytos mintys.
- **Piliečių temos** – aspekto pakategorės, kurias sudaro vienas ar keli atsiliepimai.

3. APŽVALGA

SKAIČIAI

Bendras dalyvavimas 2024 m. vasario 15 d. iki 2024 m. gegužės 31 d.

- **17 612** puslapių peržiūrų
- **264** dalyviai
- **273** atsiliepimai
- **140** pastabų
- **230** pritarimų

Nuo tada, kai parengta tarpinė ataskaita (2024 m. balandžio 9 d.), platformoje užregistruota gerokai daugiau dalyvių – **gauti 184 nauji atsiliepimai ir 22 naujos pastabos**. Analizę taip pat papildė naujos įžvalgos: nustatytas naujas aspektas – *atsinaujinančiųjų išteklių energija*, kuris buvo analizuotas pagal tris susijusias piliečių temas, o *informuotumo ir eismo ir judumo* aspektai buvo papildyti po vieną naują piliečių temą. **Iš viso pridėtas 1 naujas aspektas ir 5 naujos piliečių temos.**

VISŲ ASPEKTŲ IR PILIEČIŲ TEMŲ SANTRAUKA

Tolesnėje lentelėje vienoje vietoje pateikti visi nustatyti aspektai ir visos nustatytos piliečių temos. Kitame skyriuje (4 skyrius „Išsami analizė“) visos temos nagrinėjamos išsamiau.

Lentelėje taip pat nurodoma su kiekvienu atitinkamu aspektu susijusių atsiliepimų skaičiaus suma (Σ). Bendras atsiliepimų skaičius pagal aspektą (382) viršija bendrą visų atsiliepimų skaičių (273), nes atskirų atsiliepimų turinys tuo pat metu gali būti susijęs su keliais aspektais.

ASPEKTAI	Σ	PILIEČIŲ TEMOS
1. INFORMUOTUMAS	69	1.1. Didinti informuotumą, kad būtų skatinamas tinkamesnis vartojimas
		1.2. Rengti susitikimus ir keisti nuomonėmis visais lygmenimis
		1.3. Šviesti piliečius nuo ankstyvo amžiaus
		1.4. Skatinti piliečius keisti savo elgseną
		1.5. Informuoti piliečius apie jiems prieinamas galimybes
		1.6. Įtraukti piliečius
2. ENERGINĖ PASTATŲ RENOVACIJA	68	2.1. Imtis kolektyvinių veiksmų
		2.2. Supaprastinti procedūras
		2.3. Kovoti su energiją neefektyviai vartojančių pastatų naudojimu
3. EISMAS ir JUDUMAS	61	3.1. Skatinti darnųjį transportą
		3.2. Remti elektra varomą transportą
		3.3. Pakeisti labai taršias transporto priemones kitomis
4. ATSINAUJINANČIŲJŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJA	58	4.1. Naudoti žalesnę energiją
		4.2. Skirti finansavimą atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimui
		4.3. Pakartotinai naudoti atliekas
5. PARAMA IR SUBSIDIJOS	53	5.1. Taikyti subsidijas ir užtikrinti, kad būtų laikomasi griežtų standartų
		5.2. Taikyti mokesčius, kuriais skatinamas atsakingesnis vartojimas
		5.3. Investuoti siekiant skatinti kitokį energijos vartojimą
6. GAMYBA IR KAUPIMAS	28	6.1. Gerinti žaliosios energijos naudojimą ir kaupimą
7. SOLIDARUMAS	19	7.1. Rodyti solidarumą reaguojant į krizes
8. ŠILDYMAS	11	8.1. Efektyviau naudoti šildymo sistemas
		8.2. Diegti centralizuoto šilumos tiekimo sprendimus
9. APŠVIETIMAS	10	9.1. Keisti su apšvietimu susijusius įpročius

10. ŽALIOSIOS ERDVĖS	5	10.1. Saugoti kraštovaizdį
		10.2. Žalieji miestai

4. IŠSAMI ANALIZĖ

Toliau įvairūs aspektai nagrinėjami išsamiau. Šiuo tikslu konkrečiai analizuojama kiekviena piliečių tema, apimanti įvairius atsiliepimų aspektus.

1 ASPEKTAS. INFORMUOTUMAS

1.1 piliečių tema. Didinti informuotumą, kad būtų skatinamas tinkamesnis vartojimas

Temos ANALIZĖ

Tikslas – suteikti informacijos, kad piliečiai galėtų geriau suprasti savo vartojimo ypatumus, ir kartu atkreipti dėmesį į netinkamus vartojimo būdus. Tarp pateiktų galimų sprendimų – taip pat ir skatinti piliečius kasdien instinktyviai elgtis kitaip, jeigu jų vartojimo duomenys jiems aiškiai matomi (pvz., ant elektros lizdų įrengiami moduliai, rodantys, kiek energijos jie suvartoja). Taip pat siūloma pasmerkti netinkamus vartojimo būdus, kad jie nebūtų laikomi norma (pvz., atkreipti dėmesį į atidarytas parduotuvių duris žiemą, kai patalpos šildomos, į naktį paliktas įjungtas parduotuvių iškabas, į perkamas greitosios mados ženkle prekes).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Sonja, 6 pritarimai

„Lizduose arba šviesos jungikliuose įmontuoti suvartojamos energijos apskaitos prietaisai, kad elektros suvartojimo duomenys būtų perduodami į mobiliąją programėlę ir būtų geriausia, jei ji tiesiogiai nustatytų išlaidas už suvartotą energiją, panašiai kaip elektromobiliuose.“

Adela, 0 pritarimų

„Daugiausia dėmesio reikėtų skirti drabužių tvarumui. Taip yra ir dėl klimato bei bendros greitosios mados gaminių gamybos visame pasaulyje.“

1.2 piliečių tema. Rengti susitikimus ir keistis nuomonėmis visais lygmenimis

Temos ANALIZĖ

Tarp platformoje pasiūlytų idėjų – rengti susitikimus ir diskusijas Europos, nacionaliniu ir vietos lygmenimis, kad būtų galima aptarti su energijos vartojimo efektyvumu susijusius klausimus. Taip būtų galima atkreipti žmonių dėmesį į ekologijos klausimus, didelio energijos kiekio suvartojimo keliamą riziką ir galimus sprendimus. Tai būtų galima daryti pasinaudojant socialinės žiniasklaidos pranašumais.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Mikas, 1 pritarimas

„Labai svarbu, kad šia tema būtų surengtos ES masto diskusijos, atsižvelgiant į tai, kad Europoje šiuo metu vyksta karas.“

Isabelle, 1 pritarimas

„Ši diena prasidėjo sesija energijos vartojimo efektyvumo klausimais. Daug informacijos, bendravimo, dalijimosi idėjomis tarp Europos šalių, ekspertų ir mūsų, Europos piliečių. Mums tai išskirtinė proga ir puiki galimybė visiems kartu tapti sąžiningesniems ir etiškesniems.“

1.3 piliečių tema. Šviesti piliečius nuo ankstyvo amžiaus

Temos ANALIZĖ

Piliečiai siūlo mokyklose imtis veiksmų siekiant didinti jaunosios kartos informuotumą, pavyzdžiui, rengti praktinius seminarus. Savo ruožtu jaunosios kartos atstovai toliau skleistų informaciją apie energijos vartojimo efektyvumą (pvz., vykdydami socialinę veiklą, dalyvaudami mokyklos programose, informuodami tėvus).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Gerald, 4 pritarimai

„Sutelkdami dėmesį į jaunosios kartos švietimą energijos vartojimo efektyvumo klausimais, sukuriame pagrindą tvaresnei atečiai. Investuoti į jaunosios kartos švietimą (per socialinius tinklus, mokyklų programas, įgalinant tėvus ir pan.)

energijos vartojimo efektyvumo klausimais yra ne tik galimybė; tai būtina siekiant tvarios ateities.“

Joanna, 0 pritarimų

„Mokyklose šioms temoms turėtų būti skiriama daugiau dėmesio, vykdant praktinius projektus, kurie turėtų realų poveikį ir į kuriuos būtų įtraukiama visa bendruomenė.“

1.4 piliečių tema. Skatinti piliečius keisti savo elgseną

Temos ANALIZĖ

Kai kurie piliečiai sutinka, kad nėra nei realistiška, nei pakankama, kad žmonės vartotų mažiau, todėl jiems reikia išmokti, kaip vartoti kitaip. Bendras tikslas – paaiškinti ir įtikinti visuomenę, kad tam tikri giliai įsišakniję įpročiai nėra būtini ar svarbūs. Jų galima atsisakyti (pvz., sumažinti visų reklamai naudojamų ekranų skaičių, sumažinti masinių renginių, kuriuose dalyvauja didelės minios ir naudojama daug įrangos, skaičių; nebūtinas dalykines keliones pakeisti vaizdo konferencijomis; sumažinti krovinių vežimo apimtį vartojant daugiau vietos ir sezoninių produktų; skatinti nuotolinį darbą).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Laurent, 4 pritarimai

„Norint vartoti mažiau energijos, vien padidinti efektyvumą nepakanka, nes tai skatina vartoti daugiau, todėl mums reikia mažiau energijai imlios socialinės ir ekonominės organizacijos, kad būtų galima sumažinti nebūtinių kelionių skaičių.“

Emmanuel, 2 pritarimai

„Paprastas būdas sumažinti suvartojamos energijos kiekį sektoriuje, kuriam būdingas perteklinis vartojimas, – pašalinti visus reklamai naudojamus ekranus.“

1.5 piliečių tema. Informuoti piliečius apie jiems prieinamas galimybes

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pritarė minčiai, kad reikia vieniems kitus šviesti, siūlyti sprendimus ir teikti paramą, kad jie galėtų rinktis labiau aplinką tausojančius sprendimus (pvz., gražinamąjį perdirbimą, savo būsto izoliavimą, kad jame būtų suvartojama mažiau energijos).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Mirko, 7 pritarimai

„Reikia dėti daugiau pastangų, kad siekti energijos vartojimo efektyvumo taptų patraukliau, labiau pageidautina ir patogiau [...]. Reikia informavimo kampanijų per televiziją, socialinėje žiniasklaidoje ir per renginius.“

Maripaze, 1 pritarimas

„Suteikiant daiktams antrą gyvenimą, sumažėja poreikis gaminti naujus. Todėl sumažėja naudojamų gamtos išteklių kiekis, ekologinis pėdsakas ir gamyboje suvartojamos energijos kiekis.“

1.6 piliečių tema. Įtraukti piliečius

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pritarė minčiai, kad reikia labiau šviesti žmones, siūlyti jiems galimus sprendimus ir teikti paramą, kad jie galėtų rinktis labiau aplinką tausojančius sprendimus (pvz., antrinį perdirbimą, savo būsto izoliavimą, kad jame būtų suvartojama mažiau energijos).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Жаклин, 0 pritarimų

„Taip siekiama gauti daugiau informacijos apie energetikos politiką ir apie tai, kokių veiksmų turėtume imtis kilus krizei energetikos srityje, pavyzdžiui, kaip dabar. Vertėtų įtraukti tuos, kuriuos tiesiogiai paveikė energetikos krizė.“

Атанас, 1 pritarimas

„Kaip ES turėtų skatinti savivaldybes vietos lygmeniu įtraukti jaunimą į savivaldybių gyvenimą.“

---

2 ASPEKTAS. ENERGINĖ PASTATŲ RENOVACIJA

2.1 piliečių tema. Imtis kolektyvinių veiksmų

Temos ANALIZĖ

Piliečiai sutinka, kad siekiant veiksmingai įgyvendinti energinės pastatų renovacijos priemones vyriausybės, įmonės ir pavieniai asmenys turėtų bendradarbiauti. Valdžios institucijos turi teikti žmonėms reikiamą informaciją, kad jie galėtų tinkamiau ir tvariau vartoti. Vis dėlto taip pat sutinkama, kad pavieniai piliečiai patys gali elgtis tvariai ir skatinti aplinkinius keisti įpročius (pvz., renovuodami savo namus ir kalbėdami su kaimynais, kad paskatintų juos daryti tą patį).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Matej, 5 pritarimai

„Vyriausybės, įmonės ir pavieniai asmenys turi bendradarbiauti, kad įgyvendintų priemones.“

Anthony, 7 pritarimai

„Energijos vartojimo efektyvumas iš dalies yra bendruomenės ir kolektyvinių veiksmų klausimas, todėl efektyvumo ir renovacijos skatinimo veiksmus reikėtų nukreipti į bendruomenes, kad žmonės galėtų dirbti kartu ir įtikinti kitus savo rajono gyventojus.“

2.2 piliečių tema. Supaprastinti procedūras

Temos ANALIZĖ

Valdžios institucijos turi užtikrinti, kad energinės pastatų renovacijos procesas būtų ne toks biurokratiškas ir lengviau prieinamas (pvz., fotovoltinėms plokštėms įrengti). Jos taip pat turi informuoti piliečius apie jiems prieinamas galimybes, kad jie galėtų inicijuoti būtinas procedūras. Visų pirma jos turėtų pabrėžti vadinamąjį baltąjį sertifikatą – paskatų sistemą, kuria žmonės skatinami imtis veiksmų ir mažinti energijos suvartojimą.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Danielle, 3 pritarimai

„Supaprastinti ir paspartinti fotovoltinių sistemų įrengimo patvirtinimo ir leidimų jas įrengti išdavimo procesą. Tai galima pasiekti supaprastinant reguliavimo reikalavimus ir mažinant biurokratiją, susijusią su prašymais išduoti statybos leidimus.“

Agnieszka, 1 pritarimas

„ES institucijų lygmeniu turėtų būti priimtas teisėkūros sprendimas, suteikiantis galimybę greitai ir supaprastinta tvarka pradėti programas, kuriomis remiamas energijos vartojimo efektyvumas įvairių kategorijų būstuose, iš kurių gaunamos pajamos, kad vietos valdžios institucijos, nepriklausomai nuo jų prioritetų, imtųsi tokių veiksmų kiekvienoje vietovėje.“

2.3 piliečių tema. Kovoti su energiją neefektyviai vartojančių pastatų naudojimu

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pritarė minčiai dėl poreikio užtikrinti, kad būtų vis daugiau efektyviau energiją vartojančių pastatų. Be to, reikėtų veiksmingiau kaupti energiją. Būtina imtis reikiamų priemonių, pavyzdžiui, renovuoti esamus pastatus (privačius namus, viešąsias vietas), kad juose būtų suvartojama mažiau energijos (pvz., atnaujinant izoliaciją), geriau izoliuoti naujus pastatus, kad jiems reikėtų mažiau energijos, ir naudoti daugiau paviršių energijai gaminti (pvz., laisvus automobilių stovėjimo aikštelių stogų plotus saulės baterijų plokštėms įrengti).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Etienne, 3 pritarimai

„Tinkamas miesto plotų – daugybės automobilių stovėjimo aikštelių, visuomeninių pastatų stogų ir kt. – panaudojimas. Šie plotai galėtų būti naudojami elektros energijai tiekti šiems nulinės energijos pastatams (pavyzdys – Paryžiaus parkas „Disneyland“).“

Alberto, 1 pritarimas

„Jau dabar matome, kad neseniai mūsų šalyje įdiegta (bet jau sukurta ir kitose šalyse, pavyzdžiui, Prancūzijoje ir Italijoje) baltųjų sertifikatų sistema bus labai svarbi skatinant energijos vartojimo efektyvumą ir darnų vystymąsi visuose sektoriuose (pramonės, paslaugų, gyvenamųjų pastatų ir transporto).“

3 ASPEKTAS. EISMAS IR TAUSOJAMASIS JUDUMAS

3.1 piliečių tema. Skatinti darnųjį transportą

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pritarė tam, kad reikia skatinti žmones naudotis labiau aplinką tausojančiu transportu, siūlant veiksmingas alternatyvas: mažinti kelionių viešuoju transportu kainą (pvz., mažinti metinio abonementinio kelionių viešuoju transportu bilieta kainą didžiuosiuose miestuose arba užtikrinti, kad kelionės traukiniu būtų pigesnės už keliones lėktuvu), taip pat skatinti žmones naudotis dar netaršesnėmis transporto priemonėmis, pvz., dviračiais (įrengti dar daugiau dviračių takų, visų pirma didžiuosiuose miestuose).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

João, 3 pritarimai

„Pasirinkti darnesnes transporto rūšis, naudotis viešuoju transportu (piliečiams reikia mažesnių ir ekonomiškai efektyvių kainų) arba elektromobiliais (naudingos grąžinimo kampanijos).“

Marilina, 2 pritarimai

„Viešasis transportas turėtų tapti gerokai svarbesnis, nes jis padeda kovoti su energetikos krize, mažinti eismo intensyvumą ir spręsti kitas dideles problemas, su kuriomis susiduriama visame pasaulyje.“

3.2 piliečių tema. Remti elektra varomą transportą

Temos ANALIZĖ

Dalyviai pritarė tam, kad būtina plėtoti elektra varomų transporto priemonių gamybos pramonę: tiek skatinant elektra varomo viešojo transporto plėtrą miestuose, kad būtų sumažintas išmetamųjų teršalų kiekis (pvz., skatinant įrengti troleibusų linijas miestuose), tiek skatinant žmones pirkti elektromobilius, investuojant į elektromobilius gaminančias įmones, teikiant subsidijas ir užtikrinant, kad įkrovimo stotelės būtų plačiai prieinamos.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Jose, 1 pritarimas

„Manau, kad miesto viešasis transportas turėtų būti visiškai varomas elektra, nes jis nenaudojamas tolimoms kelionėms, todėl nereikia nerimauti ieškant įkrovimo vietos.“

Franziska, 0 pritarimų

„Siekiant paskatinti didesniu mastu naudoti elektromobilius tiek didmiesčiuose, tiek mažesniuose miestuose, reikia plėsti ir tobulinti jų įkrovimo infrastruktūrą.“

3.3 piliečių tema. Pakeisti labai taršias transporto priemones kitomis

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pritarė tam, kad siekiant paraginti žmones naudotis labiau aplinką tausojančiomis transporto priemonėmis reikia labiau skatinti visuomenę. Tai būtų galima padaryti apmokestinant ir pakeičiant labai taršias transporto priemones (pvz., senus, aplinką teršiančius traukinius pakeičiant elektra varomais traukiniais), taip pat nustatant konkrečius apribojimus, kuriais siekiama atgrasyti žmones nuo tam tikrų transporto priemonių naudojimo (pvz., nustatyti apribojimus miesto teritorijose naudoti miesto visureigius).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Juliette, 1 pritarimas

„Dedama daug pastangų sumažinti automobilių naudojimą ir skatinti naudoti elektra varomas transporto priemones. Didesnį poveikį mažinant miestų ir šalių energetinį pėdsaką galima pasiekti paverčiant viešąjį transportą perspektyvesne ir pigesne alternatyva.“

Victor, 26 pritarimai

„Transporto priemonės masė ir dydis daro tiesioginį poveikį jos degalų suvartojimui, todėl didėja iškastinio kuro eikvojimas ir aplinkos tarša. Miesto visureigiai, kurie, kaip žinia, yra didesni, ne tik suvartoja daugiau degalų ir todėl turi didesnį poveikį klimato kaitai, bet ir didina eismo spūstis bei apsunkina automobilių statymo galimybes tankiai apgyvendintose miesto vietovėse. Todėl siūloma apsvarstyti galimybę taikyti didesnius mokesčius miesto visureigiams arba pagalvoti, kaip apriboti jų naudojimą miesto teritorijose.“

4 ASPEKTAS. ATSINAUJINANČIŪJŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJA

4.1 piliečių tema. Naudoti žalesnę energiją

Temos ANALIZĖ

Piliečiams, regis, labai svarbu, kad būtų skatinama įvairių rūšių energija, kuri labiau tausoja aplinką. Tai taikytina tiek viešosioms vietoms, tiek privatiems būstams: saulės energija (kuo greičiau įrengiant saulės baterijų plokštes, pavyzdžiui, ant namų stogų), hidraulinė energija (statant elektrines, kurios gamintų neutralaus anglies dioksido poveikio hidroenergią), vėjo energija (suprojektuojant ir įrengiant vėjo jėgaines) ir galiausiai pastatant daugiau branduolinių elektrinių. Galiausiai buvo pritarta tam, kad turime sukurti energijos perskirstymo sistemą, kad būtų išvengta nuostolių ir kad neturintieji prieigos prie šių energijos šaltinių vis tiek galėtų naudoti švarią energiją.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Hans-Werner, 0 pritarimų

„Energijos yra ir ją galima maksimaliai transformuoti. 2. Saulės energija ir branduolinė energija yra pirminė energija. Gamta ir žmogus ją paverčia antrine energija. Atominių elektrinių negalima išjungti, turi būti užtikrinta saugi energija.“

Ben, 0 pritarimų

„Turime atsisakyti neatsinaujinančiųjų išteklių energijos ir pereiti prie švarios bei žaliosios energijos, pvz., vėjo jėgainių ir saulės baterijų plokščių. Branduolinė ir anglies dioksido energija nėra pakankamai švari, kad būtų laikoma gera ilgalaikė investicija.“

4.2 piliečių tema. Skirti finansavimą atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimui

Temos ANALIZĖ

Piliečiams labai svarbu, kad būtų numatytas finansavimas, skirtas atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtrai, visų pirma kaimo vietovėse. Buvo pritarta tam, kad ateitis priklauso žaliajai energijai. Manoma, jog yra gyvybiškai

svarbu, kad ja galėtų naudotis visi piliečiai, neatsižvelgiant į jų naudojamas priemones.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Andre, 0 pritarimų

„Mažesniuose kaimuose ir miesteliuose dėl kapitalo ir plėtros trūkumo galime naudoti mažai atsinaujinančiųjų išteklių energijos.“

Roberts, 1 pritarimas

„Nefinansuojama tvarios elektros energijos gavyba. Nėra sistemos, pagal kurią būtų galima gauti finansavimą tiesiogiai iš ES, o ne per vietos valdžios institucijas, kurios taiko absurdiškus reikalavimus.“

4.3 piliečių tema. Pakartotinai naudoti atliekas

Temos ANALIZĖ

Dalyviai pabrėžia, kad svarbu sukurti visapusišką atliekų tvarkymo sistemą, siekiant sumažinti sąvartynų skaičių. Tada būtų galima vykdyti energijos gavybą iš atliekų, pavyzdžiui, gaminti biodujas iš maisto atliekų.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Laura, 1 pritarimas

„Turime sutelkti dėmesį į energijos šaltinį, pirmenybę teikdami atsinaujinančiųjų išteklių energijai, ir stengtis kuo labiau sumažinti atliekų kiekį.“

Zeynep, 0 pritarimų

„Siekiant sumažinti sąvartynų skaičių ES, siūlau įdiegti visapusišką atliekų tvarkymo sistemą, kurioje daugiausia dėmesio būtų skiriama perdirbimui ir kompostavimui. Ši sistema apimtų paskatas įmonėms ir namų ūkiams mažinti susidarančių atliekų kiekį, taip pat griežtas atliekų šalinimo sąvartynuose taisykles. Be to, investuojant į novatoriškas energijos gavybos iš atliekų technologijas sąvartynuose susidarančių atliekų kiekį būtų galima dar labiau sumažinti.“

5 ASPEKTAS. PARAMA IR SUBSIDIJOS

5.1 piliečių tema. Taikyti subsidijas ir užtikrinti, kad būtų laikomasi griežtų standartų

Temos ANALIZĖ

Piliečiai teigia, kad valdžios institucijos turi nustatyti normas ir įpareigojimus, kuriais žmonės būtų skatinami statyti labiau aplinką tausojančiu būdu (pvz., nustatyti normas, kuriomis būtų skatinama senų pastatų renovacija, arba reglamentuoti naujų pastatų statybą).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Matej, 4 pritarimai

„Teikti subsidijas senesnės statybos šeimos būsto izoliacijai įrengti ir jam pirkti, atsinaujinantiesiems energijos ištekliams diegti, pastatų kapitaliniam remontui, energijos vartojimo efektyvumu didinti.“

Monica, 4 pritarimai

„Vyriausybės taip pat gali iki 2030 m. nustatyti ir taikyti griežtas miestų ir statybos taisykles, kuriomis būtų užtikrinama, kad naujos statybos pastatai arba renovuoti seni pastatai atitiktų tam tikrus energijos vartojimo efektyvumo standartus. Šiuose standartuose gali būti numatyti tokie aspektai kaip tinkama izoliacija, didesnio energinio naudingumo langai, apšvietimo ir šildymo sistemos. Be to, gali būti taikomas privalomas reikalavimas naujos statybos pastatuose įdiegti išmaniąsias sistemas, o žaliesiems pastatams gali būti taikomi mažesni mokesčiai.“

5.2 piliečių tema. Skatinti atsakingesnį vartojimą

Temos ANALIZĖ

Piliečiai ragina taikyti *bonus-malus* sistemą, kuria būtų skatinamas efektyvesnis vartojimas ir atgrasoma nuo pernelyg didelio energijos vartojimo. Tai būtų galima padaryti visų pirma kai kuriuos produktus apmokestinant daugiau nei kitus (pvz., importuojamas prekes arba senų, taršių automobilių naudojimą).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Aranča, 1 pritarimas

„Žinau, kad visi esame įsipareigoję siekti tvarumo ir mažinti savo anglies pėdsaką, bet noriu paklausti, kaip piliečiai galės pakeisti savo taršias transporto priemones, jei keitimo išlaidos yra labai didelės, o pagalba – menka?“

Fabio, 2 pritarimai

„Vaisių ir daržovių gamintojas, vartojantis tokią pačią energiją kaip ir alkoholinių gėrimų ar cigarečių gamintojas, turi mokėti mažiau, nes jo produktas yra naudingesnis visuomenei, o tokie produktai kaip cigaretės ir alkoholis, priešingai, yra žalingi.“

5.3 piliečių tema. Investuoti siekiant skatinti kitokį energijos vartojimą

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pabrėžia, kad valdžios institucijos turėtų skatinti žmones vartoti kitaip, investuodamos į ekologines iniciatyvas (pvz., superįkroviklių įrengimą naujuose kolektyviniuose ir individualiuose pastatuose, kad žmonės būtų skatinami pirkti elektromobilius).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Claude, 5 pritarimai

„Šiuo metu būtų svarbu statant naujus individualius ar kolektyvinius nekilnojamojo turto objektus juose įrengti įkrovimo stoteles. Valdžios institucijos galėtų iš dalies kompensuoti arba subsidijuoti tokių stotelių įrengimo išlaidas.“

Jose, 1 pritarimas

„Šiandien įsigijus elektromobilį patenkama į spąstus. Dauguma mūsų neturi kur tokį automobilį įkrauti. Ispanijoje automobiliai statomi viešuosiuose keliuose, todėl naktį įkrauti elektromobilio neįmanoma. Šių transporto priemonių nuvažiuojamas atstumas anaipol netenkina. Įkrovimas yra lėtas ir brangus laiko ir kelionės sąnaudų požiūriu.“

---

6 ASPEKTAS. GAMINTI IR KAUPTI ŽALIAJĄ ENERGIJĄ

6.1 piliečių tema. Gerinti žaliosios energijos naudojimą ir kaupimą

Temos ANALIZĖ

Piliečiai pritarė minčiai, kad reikia siekti didesnio energijos vartojimo efektyvumo mokantis, kaip gaminti energiją iš naujų šaltinių, pavyzdžiui, judėjimo (pvz., panaudojant sporto klubuose pagaminamą energiją) arba elektromobilių (įrengiant ant jų stogų modulį saulės energijai transformuoti). Taip pat buvo teigiama, kad turime išmokti, kaip geriau kaupti energiją nematerialia forma (pavyzdžiui, baterijose), užuot diegę brangią, daug energijos vartojančią infrastruktūrą.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Léo, 2 pritarimai

„Saulėtuose regionuose naudojamose transporto priemonėse įrengti fotovoltinius modulius, kad būtų sumažinta priklausomybė nuo iškastinio kuro.“

Roelof, 4 pritarimai

„Decentralizuotas energijos kaupimas, pvz., naudojant vandenilį, amoniaką, kinetinę energiją ar baterijas, yra tiek techninis, tiek strateginis sprendimas (tiekimu sutrikimo atveju).“

---

7 ASPEKTAS. SOLIDARUMAS

7.1 piliečių tema. Rodyti solidarumą reaguojant į krizes

Temos ANALIZĖ

Reikalingas bendras atsakas į ekologinę krizę, kad ekologinės iniciatyvos nebūtų skirtos tik daliai gyventojų, o būtų prieinamos visiems. Piliečiai pritarė tam, kad Europos Sąjunga ir valdžios institucijos turi remti neturtingiausius ir jauniausius gyventojus, kad jie galėtų pasinaudoti brangesnėmis ekologinėmis iniciatyvomis (pvz., teikti subsidijas, kad būtų skatinama įsirengti saulės baterijų plokštes, įsigyti elektromobilį, taip pat mažinti studentų sąskaitas už elektros energiją pakoreguojant tarifus atsižvelgiant į įprastiems namų ūkiams taikomus tarifus).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Effie, 1 pritarimas

„Daugelis (neturtingiausių) piliečių jau išnaudojo visas jiems prieinamas taupymo priemones. ES turėtų sutelkti dėmesį į mažų ir vidutinių pajamų namų ūkių savarankišką energijos gamybą. Nustatykite griežtas gaires valstybėms narėms, kad pirmenybė būtų teikiama namų ūkių vykdomai savarankiškai energijos gamybai.“

Anthony, 7 pritarimai

„Energijos vartojimo efektyvumas iš dalies yra bendruomenės ir kolektyvinių veiksmų klausimas, todėl efektyvumo ir renovacijos skatinimo veiksmus reikėtų nukreipti į bendruomenes, kad žmonės galėtų dirbti kartu ir įtikinti kitus savo rajono gyventojus.“

---

8 ASPEKTAS. ŠILDYMAS

8.1 piliečių tema. Efektyviau naudoti šildymo sistemas

Temos ANALIZĖ

Pasak dalyvių, svarbu geriau taikyti standartines taisykles ir teikti rekomendacijas dėl šildymo. Taip būtų išvengta neefektyvaus šildymo sistemų naudojimo, kuris lemia pereikvojimą (pvz., jau yra daug teisės aktų, standartų ir rekomendacijų, susijusių su šildymo sistemų naudojimu, ir jie padeda išvengti pernelyg didelių prietaisų naudojimo, prastos sistemų techninės priežiūros ar kontrolės). Be to, regis, būtina atnaujinti mažai energijos vartojančias šildymo sistemas (pvz., aeroterminę, geoterminę, biomasės).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Alin, 3 pritarimai

„Iš patirties matyti, kad daugelis šildymo ir oro kondicionavimo sistemų prastai naudojamos dėl per didelio dydžio, nepakankamos techninės priežiūros ar nepakankamo valdymo. Dažniausiai 10–15 proc. energijos sutaupoma be investicijų, neatsižvelgiant į tai, kokios rūšies energija naudojama. Vis dėlto yra daug priemonių (teisėkūros, norminių priemonių, vadovų, rekomendacijų,

patarimų ir kt.), tačiau jos nėra sistemingai taikomos. Teisingai taikykime šias taisykles.“

Ana Maria, 4 pritarimai

„Prietaisai, kurių energijos vartojimo efektyvumo klasė yra aukštesnė. Atsinaujinančiųjų išteklių energija grindžiamos šildymo sistemos: aeroterminė, geoterminė, biomasės sistemos.“

8.2 piliečių tema. Diegti centralizuoto šildymo sprendimus

Temos ANALIZĖ

Dalyviai pritaria tam, kad svarbu mažinti energijos sąnaudas ir išlaidas, kai įmanoma, įdiegiant centralizuoto šilumos tiekimo sistemą. Taip būtų galima tiekti šilumą rajonui, miesteliui ar didesnei teritorijai (pvz., naudojant požeminius vamzdžius tvariam šildymui ir vėsinimui arba pakeičiant katilus efektyviais šilumos siurbliais).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Federico, 9 pritarimai

„Kai įmanoma, reikia diegti centralizuoto šilumos tiekimo sprendimus.“

Ingrid, 0 pritarimų

„Taigi atsisakant naudoti iškastinį kurą pirmiausia yra pereinama prie šilumos siurblių, įskaitant didesnius radiatorius, naudojimo, kad būtų sumažinta srauto temperatūra ir pagerinta sistemos kontrolė. 15 000 kWh gamtinių dujų, kurios būtų įperkamos, gali būti paverstos į 3 200 kWh elektros energijos.“

9 ASPEKTAS. APŠVIETIMAS

9.1 piliečių tema. Keisti su apšvietimu susijusius įpročius

Temos ANALIZĖ

Dalyviai pritarė minčiai, kad viešuosiuose pastatuose ir būstuose reikia didinti energijos vartojimo efektyvumą ir gerinti apšvietimą. Tai būtų galima padaryti keičiant lempų ir apšvietimo sistemų įrengimo ir naudojimo būdą (pvz., plačiai

naudojant mažai energijos suvartojančius šviesos diodus arba natūralius šviesolaidžius). Kiti paminėti pavyzdžiai: pasiūlymai liautis naudoti kaitinamąsias lempas ir viešosiose vietose nakčiai išjungti apšvietimą, kad būtų taupoma elektros energija.)

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Ana Maria, 4 pritarimai

„Būstuose turi būti padidintas energijos vartojimo efektyvumas ir pagerintas apšvietimas naudojant šviesos diodų lemputes arba natūralius skydelius.“

Haoyue, 0 pritarimų

„Dabar matau, kad daug elektros lempų viešosiose vietose nėra išjungiamos. Primygtinai visus raginu nakčiai išjungti apšvietimą, kad būtų taupoma elektros energija.“

---

10 ASPEKTAS. ŽALIOSIOS IR APLINKĄ TAUSOJANČIOS ERDVĖS

10.1 piliečių tema. Saugoti kraštovaizdį

1. Saugoti kraštovaizdį

Temos ANALIZĖ

Dalyviai pritaria, kad būtina toliau diegti žaliąją energiją. Vis dėlto nurodoma, kad tai turi būti daroma taip, kad nebūtų poveikio kraštovaizdžiui (pvz., plačiu mastu įrengiant vėjo jėgaines).

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Stefano, 2 pritarimai

„Energetikos pertvarka yra gyvybiškai svarbi kovojant su klimato kaita. Vis dėlto energetikos pertvarka negali būti primetama. Vėjo jėgainių ar fotovoltinių sistemų buvimas kraštovaizdyje negali būti primestas, jei piliečiai ir miestai nepareiškė pritarimo šių infrastruktūros objektų įrengimui. Labai svarbu laikytis Orhuso konvencijos, kurios šalys yra Europos valstybės ir pati Europos Sąjunga.“

10.2 piliečių tema. Žalieji miestai

Temos ANALIZĖ

Piliečių idėja – sukurti miestus, kuriuose būtų daugiau žalumos, sumažinti temperatūrą ir taip kovoti su visuotiniu atšilimu (pvz., kai kurie miestai nusprendė sodinti daug medžių, todėl jiems pavyko pasiekti, kad temperatūra per karščio bangas būtų keliais laipsniais žemesnė), taip pat panaudoti kai kuriuos plotus (pvz., nenaudojamus miestų pastatų stogus) medžiams sodinti.

ATSILIEPIMŲ pavyzdžiai

Federico, 9 pritarimai

„Smarkiai sumažinti betono naudojimą miesto gatvėse ir vietose, o vietoj jo sėti žolę ir sodinti medžius, kad būtų sumažintas miesto šilimas ir vėsinimo įrenginių naudojimas (ypač vasarą).“

Charline, 0 pritarimų

„Noriu, kad mieste būtų daugiau gamtos kampelių, noriu kvėpuoti švariu oru, noriu, pavyzdžiui, kad būtų surenkami teršalai, taip pat noriu, kad būtų kur pasislėpti nuo saulės.“

5. IŠVADOS

Piliečių dalyvavimo sprendžiant energijos vartojimo efektyvumo klausimus platforma buvo svarbus žingsnis siekiant sudaryti sąlygas **daugiakalbiam piliečių dalyvavimui** internetu Europos lygmeniu. Kaip išdėstyta pirmiau, konsultacijų laikotarpiu, t. y. nuo 2024 m. vasario 15 d. iki gegužės 31 d., ji padėjo gerokai pagerinti **bendros energijos vartojimo efektyvumo didinimo** visoje ES **vizijos** supratimą. Derinant internetu pateiktus atsiliepimus su piliečių forumo svarstymais buvo pagerintas dialogas ir užtikrinta, kad rengiant galutines išvagas būtų atsižvelgta į įvairias nuomones.

Vykstant dalyvavimo procesui paaiškėjo, kad **dalyvių atsiliepimai, nuomonės ir pastabos daugiausia buvo susiję su keliais pagrindiniais aspektais**: informuotumu, energine pastatų renovacija, eismu ir judumu, atsinaujinančiųjų išteklių energija, parama ir subsidijomis, žaliosios energijos gamyba ir kaupimu, solidarumu, šildymu, apšvietimu ir žaliosiomis erdvėmis. Piliečiai pabrėžė, kad kartu su **sisteminiais pokyčiais** reikia **praktinių, bendruomenių inicijuojamų sprendimų**. Pagrindinės išryškėjusios temos yra būtinybė supaprastinti energinės pastatų renovacijos procedūras, didesnės viešosios investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir elektra varomo transporto infrastruktūros plėtra.

Apibendrinant, šiose konsultacijose ne tik pateikta daug Europos piliečių idėjų ir pasiūlymų, bet ir **sustiprintas vieningo, į veiksmus orientuoto požiūrio į energijos vartojimo efektyvumą poreikis**. Akivaizdu, kad, nors dalyviams labai svarbi technologinė pažanga ir reglamentavimo sistemos, svarbiausia siekiant ilgalaikių tvarumo tikslų tebėra piliečių dalyvavimas ir įgalėjimas.

Svarbu pabrėžti, kad pirmiau aptarti rezultatai negali būti laikomi reprezentatyviais. Vis dėlto jie suteikia galimybę, viena vertus, kurti **naujas idėjas**, kita vertus, **įgyti bendrą supratimą apie piliečių prioritetus ir juos suvokti**. Europai žengiant į priekį energijos vartojimo efektyvumo srityje, šios išvagos gali būti naudingos formuojant politiką, kuri būtų ne tik veiksminga, bet ir **sulauktų plataus visuomenės pritarimo**. Taip būtų užtikrinta, kad perėjimas prie efektyviau energiją vartojančios Europos būtų įtraukus ir tvarus.